

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 21/2018 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Jarmo Tiukkanen, sisäministeriö
- asiantuntija Roope Jokinen, sisäministeriö
- opetusneuvos Eeva Kaunismaa, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Olli Sorainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Marja-Terttu Mäkiranta, sosiaali- ja terveysministeriö
- tulosalueen johtaja Pauliina Helminen, Maahanmuuttovirasto
- opetusneuvos Maija Airas, Opetushallitus
- henkilöstöasiantuntija Tanja Malo, Finnish Academic Mobility Support -verkosto (FAMO)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- oikeusministeriö
- sisäministeriö, rajavartiolaitos
- ympäristöministeriö
- Suomen Akatemia
- Kansaneläkelaitos
- Akava ry
- Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Professoriliitto ry
- Sivistystyönantajat ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muuttavaksi ulkomaalaislakia, asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia, lapsilisälakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia, erikoissairaanhoidolakia, aravarajoituslakia, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia sekä vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annettua lakia.

Uudella lailla pantaisiin täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä koskeva direktiivi.

Uudessa laissa säädettäisiin tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden ja Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmiin osallistuvien vapaaehtoisten, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, maahantulon ehdoista ja oikeuksista oleskella maassa. Laissa säädettäisiin myös tutkijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden oikeudesta liikkua ensimmäisestä Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomeen ja liikkumiselle asetettavista ehdoista. Ulkomaalaislain tutkijoita, opiskelijoita ja työharjoittelijoita koskeva sääntely kumottaisiin.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislaissa kolmannen maan kansalaiselle au pair -sijoituksen perusteella myönnettävän oleskeluluvan ehdot ja oikeus oleskella maassa. Tältä osin kyse ei ole direktiivin täytäntöönpanosta.

Yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseksi sosiaaliturvan osalta ehdotetaan muutettavaksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia, lapsilisälakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia sekä erikoissairaanhoidolakia.

Valtion tuella rahoitettujen asuntojen saantia koskevaan yhdenvertaiseen kohteluun liittyen ehdotetaan muutettavaksi aravarajoituslakia, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia sekä vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annettua lakia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 15 päivänä toukokuuta 2018.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esitykseen sisältyvällä lainsäädännöllä pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2016/801/EU) tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulosta ja oleskelun edellytyksistä (tutkija- ja opiskelijadirektiivi). Mainitun direktiivin pohjana ovat aiemmat opiskelijoita koskeva (2004/114/EY) ja tutkijoita koskeva direktiivi (2005/71/EY), jotka kumotaan uudella direktiivillä.

Direktiivissä säädetään edellytyksistä, jotka koskevat kolmansien maiden kansalaisten sekä tarvittaessa heidän perheenjäsentensä maahantuloa ja oleskelua yli 90 päivän ajan jäsenvaltioiden alueella tutkimusta, opiskelua, harjoittelua tai eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tehtävää vapaaehtoistyötä varten. Näiltä osin direktiivi on jäsenvaltioita velvoittava. Direktiivi koskee myös oppilasvaihto-ohjelmia, opetushankkeita ja muuta kuin eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tehtävää vapaaehtoistyötä sekä au pairina työskentelyä. Viimeksi mainittujen direktiivin osien soveltaminen on kuitenkin jäsenvaltioille vapaaehtoista. Valiokunta pitää perusteltuna, että direktiivistä ehdotetaan pantavaksi täytäntöön vain sen pakolliset osiot. Täytäntöönpano koskee siten vain direktiivin tutkijoita, korkeakouluopiskelijoita, työharjoittelijoita ja EU:n vapaaehtoisohjelmiin osallistuvia vapaaehtoisia koskevaa sääntelyä.

Direktiivin täytäntöönpanon määräaika on päättynyt 23.5.2018, joten sen täytäntöönpano on myöhässä. Hallintovaliokunta pitääkin tärkeänä, että täytäntöönpanoa koskevat lakiehdotukset ovat nyt eduskunnan käsiteltävinä. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitetyin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallintovaliokunta toteaa ulkomaalaislain (301/2004) olevan lähes jatkuvan muutoksen kohteena EU-lainsäädännöstä tai kansallisista tarpeista johtuen. Seuraava suuri muutos tulee olemaan EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamiseen liittyvä säädöskokonaisuus, joka muodostuu pääosin suoraan sovellettavista EU-asetuksista. Kansallisesta laista tulee tällöin kumota säännökset, joista säädetään EU-asetuksessa. Valiokunnan käsityksen mukaan mainittujen muutosten jälkeen on mahdollista paremmin arvioida ulkomaalaislain kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia kokonaisuudessaan. Valiokunta korostaa, että kokonaisuudistuksen tekeminen vaatii pitkää, mahdollisesti yli vaalikauden kestävästä valmistelutyötä ja hyvin merkittäviä henkilövoimavaroja.

Hallintovaliokunta on aiemmin (HaVM 19/2017 vp — HE 80/2017 vp) pitänyt kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä kausityöntekijänä ja yrityksen sisäisen siirron yhteydessä koskevien direktiivien täytäntöönpanon kannalta selkeänä ratkaisuna, että kausityöntekijöistä ja ns. ICT-työntekijöistä säädetään erilliset lait. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan vastaavaa sääntelytapaa.

Voimassa oleva ulkomaalaislaki on muodostunut lukuisten muutosten vuoksi siinä määrin laajaksi ja vaikeaselkoiseksi kokonaisuudeksi, ettei ehdotetun sääntelyn sisällyttäminen siihen olisi valiokunnan mielestä tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista. Valiokunta tähdentää, että lainsäädännön tulee olla mahdollisimman selkeää sekä lakia soveltavien viranomaisten että luvan haki-

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

joiden näkökulmasta. Tästä tulee huolehtia myös ulkomaalaislain ja erillislakien muodostamassa kokonaisuudessa. Myös maahantuloon liittyviä direktiivejä täytäntöön pantaessa tulee huolehtia siitä, että lupamenettely on mahdollisimman yksinkertaista ja nopeaa.

Aiemmat asiakokonaisuuteen liittyvät direktiivit on pantu kansallisesti täytäntöön ulkomaalaislain muutoksilla. Opiskelijoita ja tutkijoita koskeva sääntely siirtyy pääosin uuteen erillislakiin (*1. lakiehdotus*). Tämän vuoksi hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös ulkomaalaislakia, josta kumotaan aiempien opiskelija- ja tutkijadirektiivien mukainen sääntely. Lisäksi muutoksia ehdotetaan kolmansien maiden kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseksi kahdeksaan muuhun lakiin.

Valiokunta toteaa, että ehdotetun uuden erillislain 3 §:ssä säädetään lain suhteesta ulkomaalaislakiin. Kolmannen maan kansalaisiin sovelletaan ulkomaalaislain yleisiä maahantuloon ja maasta lähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon liittyviä säännöksiä, jos nyt säädettävässä laissa ei toisin säädetä.

Tutkijat ja opiskelijat

Nyt täytäntöön pantavan direktiivin kohderyhmänä ovat erityisesti tutkijat ja opiskelijat. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkijoiden ja opiskelijoiden maahantuloa koskevia säännöksiä selkeytetään.

Ensimmäistä oleskelulupaa hakevien ulkomaalaisten tutkijoiden vuotuinen määrä on ollut noin 600. Tutkijoille myönnetään nykyisin kahdenlaisia oleskelulupia riippuen siitä, onko tutkija työsuhteessa vai onko hän jatko-opiskelija. Oleskelulupa voi olla luonteeltaan tilapäinen tai jatkuva, ja se myönnetään yleensä yhdeksi vuodeksi.

Voimassa olevat ulkomaalaislain 47 a—47 f §:n säännökset perustuvat aiempaan tutkijadirektiiviin. Mainittujen säännösten mukainen menettely on ollut käytössä kansallisen sääntelyn rinnalla vaihtoehtoisena tutkijan maahantulomenettelynä. Saadun selvityksen mukaan käytännössä kaikki tutkijoiden oleskeluluvat on myönnetty direktiiviin perustuvaa sääntelyä joustavammissa kansallisissa menettelyissä.

Tutkijoiden maahantuloa koskeva sääntely ehdotetaan keskitettäväksi uuteen lakiin. Valiokunta toteaa, että muutos selkeyttää tutkijoiden oleskelulupamenettelyä, kun jatkossa kaikille tutkijoille myönnetään samanlainen oleskelulupa riippumatta tutkimusorganisaation ja tutkijan välisestä oikeussuhteesta. Oleskeluluvan myöntäminen perustuu jatkossa tutkimusorganisaation ja tutkijan väliseen sopimukseen, jonka sisällöstä säädetään ehdotetun lain 5 §:ssä. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että tutkijan toimeentulo on turvattu. Ensimmäinen lupa myönnetään jatkuvana pääsääntöisesti kahdeksi vuodeksi.

Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla. Opiskelun perusteella haettujen oleskelulupien määrä on viime vuosina ollut 5 000—6 000 vuodessa. Hallituksen esityksen perusteluissa arvioidaan, että EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä vähenee 1.8.2017 alkaen toteutetun lukukausimaksujen käyttöönoton johdosta. Näin on tapahtunut ainakin Ruotsissa ja Tanskassa.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Oleskelulupa myönnetään nykyisin tutkintoon tai ammattiin johtaviin opintoihin. Lupa voidaan myöntää perustellusta syystä myös muihin opintoihin. Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä vuodeksi kerrallaan. Hallituksen esityksen taustalla olevassa direktiivissä säädetään vain korkeakouluopiskelijoista. Ehdotettuun uuteen lakiin siirretään kuitenkin selvyuden vuoksi kaikkia opiskelijoita koskeva sääntely, minkä vuoksi ulkomaalaislain opiskelijoita koskevat säännökset kumotaan.

Opiskelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan edellytykset säilyvät pääosin ennallaan. Muutoksena nykyiseen on se, että opiskelijan on oleskeluluvan saadakseen tullut maksaa korkeakoulun mahdollisesti vaatima lukukausimaksu. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on jatkossakin, että opiskelijan toimeentulo on turvattu ja että hänellä on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset tai, jos opiskelu kestää vähintään kaksi vuotta, lääkekustannukset. Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä nykyisen yhden vuoden sijaan pääsääntöisesti kahdeksi vuodeksi.

Tutkijoiden ja opiskelijoiden EU:n sisäinen liikkuvuus

Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei nimenomaisesti säännellä tutkijoiden ja opiskelijoiden liikkumista EU:n alueella. Suomen myöntämä oleskelulupa oikeuttaa Suomessa oleskelun lisäksi liikkumaan Schengen-alueella 90 päivää kerrallaan 180 päivän ajanjakson aikana ilman erillistä oleskelulupaa tai viisumia. Kolmannen maan kansalainen, jolla on oleskelulupa jossain toisessa jäsenvaltiossa, on vastaavasti oikeutettu liikkumaan Suomeen.

Direktiivi poikkeaa aiemmista direktiiveistä ja kaikista kansallisista luvista siten, että ensimmäisen valtion myöntämällä luvalla voi siirtyä toiseen jäsenvaltioon ja myös suorittaa siellä osan tutkimusta tai opiskelua. Jäsenvaltioille on jätetty harkintavaltaa sen suhteen, miten ne panevat täytäntöön direktiivin liikkuvuutta koskevan sääntelyn. EU:n sisäistä liikkuvuutta koskeva sääntely vastaa pitkälti liikkuvuussääntelyä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/66/EU kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (ns. ICT-direktiivi), mistä johtuen direktiivit on pyritty panemaan täytäntöön mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Tutkijan liikkuminen Suomeen voi ehdotettujen säännösten mukaan kestää enintään kaksi vuotta ja opiskelijan 360 päivää. Direktiivin mukainen liikkuminen Suomeen edellyttää tätä koskevan ilmoituksen tekemistä Maahanmuuttovirastolle, joka voi vastustaa mainittua liikkumista 30 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Ilmoituksen sisällöstä säädetään ehdotetun lain 21 §:ssä ja perusteista, joilla Maahanmuuttovirasto voi liikkumista vastustaa, lain 22 §:ssä. Jos kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle, Maahanmuuttoviraston on vastustettava liikkumista.

Jos Maahanmuuttovirasto ei vastusta liikkumista, se antaa kolmannen maan kansalaiselle todistuksen, joka osoittaa oikeuden oleskella Suomessa. Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että direktiivin mukainen opiskelijan liikkumisoikeus koskee vain korkeakouluopiskelijoita.

Ehdotettu sääntely poikkeaa annettavan todistuksen osalta mainitun ICT-direktiivin kansallisesta täytäntöönpanosta. Direktiivissä jätetään jäsenvaltioiden kansallisesti päätettäväksi, antavatko ne

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

mainitun kaltaisen todistuksen. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että Suomeen liikkuva kolmannen maan kansalainen voi todistuksen avulla osoittaa, että hänellä on direktiivin mukaiset oikeudet yhdenvertaiseen kohteluun. Tällä on merkitystä esimerkiksi työnantajien ja valtion vuokra-asuntoja välittävien tahojen kannalta, joilla ei ole pääsyä ulkomaalaisasioiden sähköiseen käsittelyjärjestelmään, kuten viranomaisilla. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä varmistaa, ettei ehdotetusta sääntelystä tältäkin osin aiheudu Maahanmuuttovirastolle tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Oleskelulupa työnhakua ja yritystoimintaa varten

Suomessa tutkinnon suorittaneella opiskelijalla on jo nykyisin mahdollisuus saada opintojen suorittamisen jälkeen enintään yhden vuoden ajaksi oleskelulupa työnhakua varten. Hallituksen esityksessä ehdotetaan direktiiviin perustuen, että valmistuneilla opiskelijoilla ja tutkimuksensa loppuun suorittaneilla tutkijoilla on jatkossa mahdollisuus saada oleskelulupa työnhakua ja yritystoiminnan aloittamista varten. Lupa myönnetään yhdeksi vuodeksi. Valiokunta pitää ehdotettua muutosta tarpeellisena. Valiokunta ehdottaa kuitenkin valiokunnan yksityiskohtaisista perusteista ilmenevin tavoin pieniä täsmennyksiä *1. lakiehdotuksen 10 §:ään*.

Harjoittelijat

Harjoittelijalla tarkoitetaan direktiivissä kolmannen maan kansalaista, jolla on korkeakoulututkinto tai joka osallistuu kolmannessa maassa korkeakoulututkintoon johtavaan opinto-ohjelmaan ja jolle on myönnetty oikeus päästä jäsenvaltion alueelle osallistumaan harjoitteluohjelmaan, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä. Hallituksen esityksen mukaan direktiivin kansallinen täytäntöönpano koskee vain työsuhteessa tapahtuvaa harjoittelua.

Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelun perusteella on mahdollista kolmessa eri tilanteessa. Direktiivin mukaisesti oleskelulupa myönnetään työharjoittelua varten, jos oleskelulupaa haettaessa on kulunut korkeintaan kaksi vuotta korkeakoulututkinnon suorittamisesta. Lisäksi uuteen lakiin siirretään ulkomaalaislain työharjoittelua koskevat säännökset, jotka liittyvät valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan perustuvaan työharjoitteluun ja esimerkiksi suomen tai ruotsin kielen opiskeluun ulkomaisessa korkeakoulussa.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että työharjoitteluun tulevan toimeentulo on turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla. Lisäksi edellytetään, että harjoittelulla ei korvata työpaikkaa ja että harjoittelusopimuksen ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaiset. Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että oleskelulupahakemukseen liitetään työnantajan selvitys siitä, ettei harjoittelulla korvata työpaikkaa. Menettely vastaisi tältä osin työntekijän oleskelulupamenettelyssä noudatettavaa käytäntöä. Valiokunta pitää tärkeänä, että mainitut edellytykset sisältyvät ehdotettuun lainsäädäntöön. Samalla valiokunta kuitenkin toteaa, että edellytysten toteutumisen ennakkollinen valvonta on haasteellista ja riskinä valiokunnan käsityksen mukaan on, että valvonta tulee painottumaan liiaksi työoloja valvovien viranomaisten suorittamaan jälkivalvontaan. Asianmukaiseen valvontaan onkin syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Au pair -sijoituksen perusteella myönnettävä oleskelulupa

Direktiivissä on säännökset myös au pairina työskentelevien maahanpääsystä, mutta säännösten täytäntöönpano on tältä osin vapaaehtoista. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta (2. lakiehdotuksen 46 §). Kyse ei kuitenkaan ole tältä osin direktiivin täytäntöönpanosta, vaan kansallisesta sääntelystä.

Voimassa olevassa laissa ei ole asiasta nimenomaista säännöstä. Nykyinen oleskelulupakäytäntö on saadun selvityksen mukaan perustunut vakiintuneeseen hallintokäytäntöön. Direktiivissä lähdetään au pair -sijoituksen osalta siitä, että kyse on näissä tilanteissa työsuhteesta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan au pair -sijoitus ei lähtökohtaisesti ole työsuhde. Jos kyseessä on työsuhde, oleskeluvan myöntämiseen sovelletaan ulkomaalaislain 5 luvun työntekijän oleskelulupaa koskevia säännöksiä. Valiokunta pitää perusteltuna, että ulkomaalaislakiin lisätään säännökset au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Muutokset parantavat au pairien oikeudellista asemaa.

Yhdenvertainen kohtelu

Sosiaaliturvaa ja terveydenhuoltoa koskevaan lainsäädäntöön ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan yhdenvertainen kohtelu sosiaaliturvan alalla. Samalla otetaan käyttöön direktiivin sallima rajoitus yhdenvertaiseen kohteluun tutkijoiden osalta. Direktiivin mukaan jäsenvaltiolla ei ole velvoitetta maksaa perhe-etuuksia tutkijoille, joiden oleskelu kestää enintään kuusi kuukautta. Terveydenhuollon lainsäädännön muutoksilla direktiivin tarkoittamat tutkijat ja työsuhteessa olevat opiskelijat, työharjoittelijat ja vapaaehtoistoimintaan osallistuvat vapaaehtoiset rinnastetaan kunnan asukkaisiin, jolloin heillä on oikeus julkisiin terveyspalveluihin yhdenvertaisesti kunnan asukkaiden kanssa, vaikka he oleskelevat maassa tilapäisesti.

Direktiivin mukaista yhdenvertaista kohtelua voidaan direktiivin 22 artiklan mukaan rajoittaa myös rajoittamalla asunnon saantia. Nyt ehdotettavilla tarkennuksilla rajoitetaan asunnon saantia valtion tuella rahoitetussa asuntokannassa, jotta myös jatkossa pääperiaatteena on, että asunnon saamiseksi edellytetään vähintään yhden vuoden pituista oleskelulupaa. Jatkossa oleskelulupia koskevaa lainsäädäntöä sisältyy ulkomaalaislain lisäksi uuteen erillislakiin. Tämän vuoksi valiokunta pitää perusteltuna täydentää aravarajoituslain, korkotukilain sekä vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain säännöksiä koskemaan myös uuden lain mukaisia, vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavia oleskelulupia. Lisäksi asukkaaksi valintaa koskevia säännöksiä täydennetään niin, että asukkaaksi voidaan valita myös säädettävän uuden lain perusteella Maahanmuuttovirastolta vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavan todistuksen saaneet henkilöt.

Soveltamisala ja määritelmät

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on käynyt ilmi, että 1. lakiehdotuksen 2 §:ssä määritelty soveltamisala ja 4 §:n määritelmät ovat lakiehdotuksen sisältöön nähden osin liian suppeita. Mainituissa säännöksissä on käytetty pääosin direktiivin mukaisia määritelmiä. Ehdotettuun uuteen lakiin ehdotetaan kuitenkin koottavaksi täytäntöön pantavan direktiivin sääntelyn lisäksi esimerkiksi opiskelijoita, tutkijoita ja työharjoittelijoita koskeva kansallinen sääntely nykyisestä ulko-

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

maalaislaista. Valiokunta ehdottaa valiokunnan yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin täsmennyksiä mainittuihin säännöksiin.

Tutkijalla tarkoitetaan ehdotetun lain 4 §:n 2 kohdan mukaan kolmannen maan kansalaista, jolla on tohtorintutkinto tai tohtoriohjelmaan pääsyn mahdollistava ylempi korkeakoulututkinto, jonka tutkimusorganisaatio valitsee ja jolle on myönnetty oikeus päästä jäsenvaltion alueelle suorittamaan sellaista tutkimustoimintaa, johon normaalisti edellytetään tällaista tutkintoa. Valiokunta toteaa, että määritelmä tulee suoraan direktiivistä. Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty siihen, että määritelmä ei kata sellaisia tutkijoita, joilla on alempi korkeakoulututkinto, mutta osoittavat tekevänsä tutkimustyötä. Näille tutkijoille voidaan saadun selvityksen mukaan kuitenkin myöntää oleskelulupa muulla perusteella ulkomaalaislain nojalla. Valiokunta pitää perusteltuna käyttää direktiivin mukaista tutkijan määritelmää ehdotetuilla tavoin myös direktiiviä kansallisesti täytäntöön pantaessa, eikä määritelmää ole esimerkiksi vaadittavan koulutuksen tason osalta syytä muuttaa.

Valiokunta korostaa, että edellä todetuilla muutoksilla ei ole tarkoitus laajentaa lain soveltamisalaa eikä määritelmiä direktiiviin ja voimassa olevaan kansalliseen sääntelyyn nähden. Lisäksi valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että uudessa laissa tarkoitettujen henkilöryhmien maahantulon edellytyksistä säädetään lain muissa pykälissä sekä maahantulon yleisistä edellytyksistä ulkomaalaislaissa.

Muuta

Valiokunta pitää tärkeänä huolehtia siitä, että ehdotetun lainsäädännön voimaantulo on mahdollisimman sujuvaa eikä oleskelulupamenettelyyn aiheudu tarpeettomia viivästyksiä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa valiokunnan yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevää muutosta 1. lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiin.

Valiokunta tähdentää myös, että oleskelulupahakemusten käsittelyyn tarvittavien prosessien ja järjestelmien saattamiseen ehdotettujen muutosten mukaisiksi on varattava riittävästi aikaa. Saadun selvityksen mukaan esimerkiksi ulkomaalaisasioiden sähköiseen käsittelyjärjestelmään tehdään myös käsiteltävänä olevista lakiehdotuksista johtuvia muutoksia. Muutokset koskevat ainakin sähköistä asiointia edellä mainitun EU:n sisäiseen liikkuvuuteen liittyvän todistuksen antamisen osalta.

Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että muuttuneesta lupamenettelystä tiedotetaan aktiivisesti, jotta asiakkaat ohjautuvat oikeaan palveluun ja hakemaan oikeanlaista lupaa.

VALIOKUNNAN YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella

2 §. Soveltamisala. Ehdotettua lakia sovelletaan lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

on päästetty jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle yli 90 päivän ajaksi tutkimusta, opiskelua, työharjoittelua tai unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten.

Ehdotettu säännös perustuu direktiivin 2 artiklaan ja kansalliseen tarkentavaan sääntelyyn. Valiokunta toteaa, että direktiivissä säädetään maahantulosta ja oleskelusta yli 90 päivän osalta. Ehdotettuun lakiin kootaan kuitenkin myös ulkomaalaislain tutkijoita, opiskelijoita ja työharjoittelijoita koskeva sääntely. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentista poistetaan maininta ”yli 90 päivän ajaksi”. Lakia on saadun selvityksen mukaan tarkoitus soveltaa myös esimerkiksi niihin tutkijoihin ja työharjoittelijoihin, jotka saapuvat Suomeen mainittua lyhyemmäksi ajaksi.

3 §. Suhde ulkomaalaislakiin. Valiokunta ehdottaa pykälään kielellistä korjausta. Säännöksen korjattu sanamuoto vastaa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017) 2 §:ssä käytettyä sanamuotoa.

4 §. Määritelmät. Ehdotetun pykälän 4 kohdassa määritellään työharjoittelija. Direktiivin mukaan harjoittelijana pidetään kolmannen maan kansalaista, jolla on korkeakoulututkinto tai joka osallistuu kolmannessa maassa korkeakoulututkintoon johtavaan opinto-ohjelmaan ja jolle on myönnetty oikeus päästä jäsenvaltion alueelle osallistumaan harjoitteluohjelmaan, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä. Oleskelulupakorttiin tehdään direktiivin ja ehdotetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan merkintä ”harjoittelija”, jos lupa myönnetään harjoittelun perusteella. Valiokunta ehdottaa tällä perusteella, että pykälän 4 kohdassa määritellään työharjoittelijan sijaan direktiivin mukaisesti ”harjoittelija”.

Kuten edellä yleisperusteluista käy ilmi, direktiivin kansallinen täytäntöönpano koskee vain työsuhteessa tapahtuvaa harjoittelua. Harjoittelijan määritelmää on kuitenkin saadun selvityksen mukaan syytä täsmentää hallituksen esityksessä ehdotetusta sen vuoksi, että ulkomaalaislaista siirretään työharjoittelua koskeva sääntely nyt säädettävään uuteen lakiin. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 4 kohdassa tarkoitetaan harjoittelijalla kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen harjoitteluun, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä. Näin muutettuna määritelmä kattaa sekä direktiivin täytäntöönpanosta että voimassa olevasta kansallisesta sääntelystä aiheutuvat tarpeet.

10 §. Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yrittäjyyttä varten. Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty siihen, että ehdotetussa pykälässä käytetään direktiivin terminologiasta johtuen epä johdonmukaisesti käsitteitä yrittäjyys ja yrityksen perustaminen, kun taas 15 §:ssä säädetään yritystoiminnan aloittamisesta. Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella tarkoituksenmukaisena, että pykälän otsikossa ja 1 momentissa käytetään käsitettä ”yritystoiminta”, kuten ehdotetussa 15 §:ssä.

12 §. Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen. Valiokunta on tehnyt teknisen korjauksen pykälän 5 momenttiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

19 §. Opiskelijan liikkuminen. Valiokunta on korjannut pykälän 1 momentissa olevan virheelisen viittauksen lain 13 §:ään viittaukseksi 14 §:ään, jossa säädetään opiskelijan työnteko-oikeudesta.

21 §. Ilmoituksen sisältö. Tutkijan on ehdotetun 20 §:n 1 momentin mukaan ilmoitettava Maahanmuuttovirastolle direktiivissä tarkoitettusta liikkumisestaan Suomeen. Ilmoituksen sisällöstä ehdotetaan säädettäväksi lain 21 §:ssä. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan ilmoituksen tulee sisältää todisteet siitä, että tutkijalla on sairausvakuutus kaikkien niiden riskien varalta, joiden osalta Suomen kansalaiset on yleensä vakuutettu. Saadun selvityksen mukaan sairausvakuutusta ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää tutkijalta, joka käyttää direktiivin mukaista liikkumisoikeuttaan Suomeen. Sairausvakuutusta ei edellytetä tutkijalta oleskelulupaa Suomeen myönnettäessä. Näin ollen ei ole perusteltua vaatia sairausvakuutusta myöskään käytettäessä mainittua liikkumisoikeutta. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että sairausvakuutusta koskeva 4 kohta poistetaan pykälän 1 momentista. Samalla lakiehdotuksen pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohdan numerointi muuttuu.

Pykälän 2 momentissa säädetään tutkijan perheenjäseneltä ja 3 momentissa opiskelijalta vaadittavan ilmoituksen sisällöstä. Ehdotetuissa säännöksissä on viittaus tutkijalta vaadittavan ilmoituksen sisältöön. Viittaukset on tarpeen päivittää edellä 1 momenttiin ehdotettujen muutosten johdosta. Samalla 2 momenttiin on lisättävä maininta vakuutuksesta sairaanhoidon kustannusten varalta, jota koskeva vaatimus poistetaan edellä mainituin tavoin tutkijalta. Vastaava muutos on tehtävä opiskelijan osalta 3 momentin 4 kohtaan. Sairausvakuutusta edellytetään opiskelijalta myös haettaessa oleskelupaa lain 7 §:n perusteella.

26 §. Paluu Suomeen liikkumisen jälkeen. Direktiivin johdanto-osassa todetaan, että jäsenvaltion olisi annettava tutkijalle tai opiskelijalle asiakirja, jolla sallitaan paluu kyseisen jäsenvaltion alueelle niissä tilanteissa, joissa henkilö ei direktiivin mukaista liikkumisoikeutta käytettyään enää täytä liikkumisen edellytyksiä. Ehdotetussa 26 §:ssä ei viitata direktiivissä tarkoitettuun asiakirjaan.

Saadun selvityksen mukaan keskeistä on, että laista ilmenee kolmannen maan kansalaisen oikeus palata ensimmäiseen jäsenvaltioon. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että pykälää on syytä täsmentää siten, että paluu Suomeen tapahtuu pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa tutkija- ja opiskelijadirektiivissä tarkoitettulla Suomen viranomaisen myöntämällä asiakirjalla. Valiokunnan käsityksen mukaan pykälässä tarkoitettut tilanteet ovat melko harvinaisia. Suomen viranomaisen myöntämä asiakirja voisi olla esimerkiksi alueellisesti rajattu viisumi.

27 §. Toimivaltainen viranomainen. Valiokunta on tehnyt pykälään teknisen korjauksen.

31 §. Valitus. Ehdotetun 31 §:n 1 momentin mukaan käsiteltävänä olevassa laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ehdotetussa 32 §:ssä puolestaan säädetään valituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valitusluvan myöntämistä ehdotetaan 32 §:n 2 momentissa rajoitettavan tapauksiin, joissa lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

hallinto-oikeuden ratkaistavaksi tai jos luvan myöntämiseen on muu erityisen painava syy. Saadun selvityksen mukaan ehdotetussa laissa ei ole syytä valitusluvan myöntämisen erityiseen rajoittamiseen siitä, millaiseksi valitusoikeuden rajoittaminen on säädetty hallintolainkäyttölain 13 §:ssä. Valiokunta ehdottaa tästä syystä mainitun säännöksen poistamista lakiehdotuksesta. Samalla valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen muutoksenhakua koskeva sääntely kootaan samaan pykälään (1. lakiehdotuksen 31 §), kuten kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017) 23 §:ssä ja yritysten sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) 31 §:ssä.

32 §. (33 §.) Voimaantulo. Pykälän 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan lain voimaantuloon liittyviä siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännösten tarpeellisuutta ei ole perusteltu hallituksen esityksessä. Pykälän 2 momentin mukaan lain 10 §:n mukainen oleskelulupa työnhakua ja yritystoimintaa varten voidaan myöntää myös niille tutkijoille, joiden oleskelulupa on myönnetty nykyisten ulkomaalaislain säännösten perusteella. Valiokunta pitää tätä perusteltuna.

Pykälän 3 momentin siirtymäsäännös koskee uuden lain voimaan tullessa vireillä olevia opiskelijan oleskelulupahakemuksia. Lakiehdotuksen mukaan opiskelijalta edellytettyn vakuutukseen sovelletaan uuden lain vakuutusta koskevien säännösten asemesta nykyistä ulkomaalaislain säännöstä. Saadun selvityksen mukaan vain vakuutusedellytystä koskeva siirtymäsäännös on tässä yhteydessä lain sujuvan soveltamisen kannalta liian suppea.

Opiskelijoiden oleskelulupahakemukset tulevat vireille yleensä lyhyen ajan sisällä, ja ne ratkaistaan ennen oppilaitosten lukuvuoden alkamista. Ehdotetun kaltainen siirtymäsäännös aiheuttaisi lain voimaan tullessa vireillä oleviin oleskelulupahakemuksiin runsaasti lisäselvityksen tarvetta ja ruuhkauttaisi näin niiden käsittelyä. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentin siirtymäsäännöstä muutetaan siten, että lain voimaan tullessa vireillä olleisiin opiskelijan oleskelulupahakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita ulkomaalaislain säännöksiä. Pykälän numerointi muuttuu valiokunnan ehdottaman lakiehdotuksen 31 ja 32 §:n yhdistämisen vuoksi.

5. Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon direktiivin mahdollistama rajaus olla myöntämättä perhe-etuuksia tutkijoille, joille on myönnetty oleskelulupa enintään kuudeksi kuukaudeksi. Valiokunnan huomiota on asiantuntijakuulemisessa kiinnitetty siihen, että ehdotetussa muodossa pykälästä puuttuu säännös tutkijoiden oikeudesta kotihoidon tukeen. Siinä ehdotetaan säädettäväksi vain direktiivin sallimasta rajoituksesta lyhytaikaisesti maassa oleskelevien tutkijoiden osalta. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että pykälää muutetaan niin, että siinä säädetään sekä oikeudesta että rajoituksesta. Oikeus lasten kotihoidon tukeen on muutetun säännöksen mukaan vanhemmalla, jolle on myönnetty tutkijan oleskelulupa vähintään kuuden kuukauden ajaksi.

6. Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

14 §. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että pykälää täydennetään siten, että siinä otetaan huomioon myös tutkijat, jotka käyttävät oikeuttaan liikkua EU:n alueella. Mainituil-

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

la tutkijoilla on direktiivin mukaan oikeus yhdenvertaiseen kohteluun sosiaaliturvan alalla. Tämän vuoksi myös Suomeen ilmoitusmenettelyn kautta toisen jäsenvaltion myöntämän oleskeluluvan perusteella saapuva tutkija on rinnastettava kunnan asukkaaseen.

Tutkija saa saadun selvityksen mukaan Kelasta todistuksen oikeudesta hoitoetuuksiin Suomessa. Todistuksella on mahdollista osoittaa oikeus saada terveyspalveluja Suomen julkisessa terveydenhoidossa. Ehdotettu lisäys parantaa tutkijoiden oikeuksien toteutumista ja vähentää Kelan hallinnollista työtä.

7. Laki erikoissairaanhoitolain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Valiokunta viittaa edellä 6. lakiehdotuksen 14 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa toettuun.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 21/2018 vp sisältyvät 2.—4. ja 8.—10. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 21/2018 vp sisältyvät 1. ja 5.—7. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU (*tutkija- ja opiskelijadirektiivi*).

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan 4 §:n 1 kohdassa tarkoitettuihin kolmannen maan kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka on päästetty jonkin Euroopan unionin (*unioni*) jäsenvaltion (*jäsenvaltio*) alueelle ~~yli 90 päivän ajaksi~~ tutkimusta, opiskelua, työharjoittelua tai unionin vapaaehtoishojelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten.

Tätä lakia ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukkoaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi annetun neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa;

2) joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä;

3) jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa käyttäneiden jonkin jäsenvaltion kansalaisten perheenjäseniä;

4) jotka ovat saaneet pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY mukaisen pitkään oleskelleen henkilön aseman jossain jäsenvaltiossa;

5) joilla itsellään ja joiden perheenjäsenillä on kansalaisuudestaan riippumatta joko unionin, sen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten tai unionin ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten nojalla samanlainen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen kuin jäsenvaltioiden kansalaisilla;

6) jotka tulevat johonkin jäsenvaltioon kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/66/EU nojalla työsuhteisiksi harjoittelijoiksi yrityksen sisäisen siirron yhteydessä;

7) joille on myönnetty oikeus maahantuloon erittäin pätevän työntekijän asemassa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten annetun neuvoston direktiivin 2009/50/EY mukaisesti.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

3 §

Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa tarkoitettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastalähtöön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kolmannen maan kansalaisella* muun maan kuin Euroopan unionin jäsenvaltion tai Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaista;

2) *tutkijalla* kolmannen maan kansalaista, jolla on tohtorintutkinto tai tohtoriohjelmaan pääsyn mahdollistava ylempi korkeakoulututkinto, jonka tutkimusorganisaatio valitsee ja jolle on myönnetty oikeus päästä jäsenvaltion alueelle suorittamaan sellaista tutkimustoimintaa, johon tavallisesti edellytetään tällaista tutkintoa;

3) *opiskelijalla* kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus päästä jäsenvaltion alueelle osallistumaan päätoimisesti kokopäiväiseen opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon, ja kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus osallistua opinto-ohjelmaan, joka johtaa ammattiin tai tutkintoon; kyseeseen voivat tulla myös tällaisiin koulutuksiin valmentavat opinnot tai pakollinen harjoittelujakso;

4) ~~työharjoittelijalla~~ kolmannen maan kansalaista, ~~jolla on korkeakoulututkinto tai joka osallistuu kolmannessa maassa korkeakoulututkintoon johtavaan opinto-ohjelmaan ja jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen~~ harjoitteluun, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

5) *vapaaehtoisella* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan ja joka ei ole työsuhteessa;

6) *korkeakoululla* oppilaitoksia, jotka toimivat ja sijaitsevat Suomessa ja ovat Suomen korkeakoulujärjestelmän mukaisia korkeakouluja, joilla on oikeus järjestää korkeakoululainsäädännön mukaista tutkintoon johtavaa tai muuta koulutusta;

7) *vastaanottavalla yksiköllä* tutkimusorganisaatiota, korkeakoulua, oppilaitosta, vapaaehtoistoiminnasta vastaavaa organisaatiota tai harjoittelijoita vastaanottavaa yksikköä, jonka toimintaan kolmannen maan kansalainen osallistuu ja joka sijaitsee Suomessa, riippumatta yksikön oikeusmuodosta;

8) *ensimmäisellä jäsenvaltiolla* sitä jäsenvaltiota, joka ensimmäisenä myöntää kolmannen maan kansalaiselle luvan;

9) *toisella jäsenvaltiolla* mitä tahansa muuta Euroopan unionin jäsenvaltiota kuin ensimmäistä jäsenvaltiota;

10) *liikkuvuustoimenpiteitä sisältävillä unionin tai monenvälisillä ohjelmilla* unionin tai sen jäsenvaltioiden rahoittamia ohjelmia, joilla edistetään kolmansien maiden kansalaisten liikkuvuutta unionissa tai ohjelmiin osallistuvissa jäsenvaltioissa;

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

11) *luvalla* oleskelulupaa, joka on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1030/2002 mukaista yhtenäistä kaavaa käyttäen ja jonka nojalla luvanhaltija voi oleskella laillisesti jäsenvaltion alueella;

12) *perheenjäsenellä* oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyä kolmannen maan kansalaista.

5 §

Tutkimusorganisaation kanssa tehtävä sopimus

Tutkimusorganisaation, joka haluaa vastaanottaa tutkijan tutkimuksen tekemistä varten, on tehtävä hänen kanssaan sopimus. Tutkimusorganisaatio saa tehdä sopimuksen, jos se on hyväksynyt tutkimushankkeen tarkistettuaan ensin sen tavoitteen, arvioidun keston ja toteutukseen tarvittavien varojen saatavuuden sekä kolmannen maan kansalaisen tutkijan pätevyyden.

Sopimuksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- 1) tutkimustoiminnan tai tutkimusalan nimi tai tarkoitus;
- 2) tutkijan sitoumus saattamaan tutkimustoimintansa päätökseen ja tutkimusorganisaation sitoumus vastaanottaa tutkija tätä tarkoitusta varten;
- 3) tutkimustoiminnan alkamis- ja päättymispäivä tai sen arvioitu kesto;
- 4) tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde;
- 5) jos kyseessä on työsuhde, työehdot, jotka ovat voimassa olevien säännösten ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaisia;
- 6) tiedot yhteen tai useampaan toiseen jäsenvaltioon suuntautuvaa liikkumista koskevista aiheista, jos liikkumisesta on tietoa haettaessa oleskelulupaa Suomeen.

Sopimus purkautuu, jos tutkijaa ei päästetä maahan tai jos tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde päättyy. Tutkimusorganisaation on viipymättä ilmoitettava Maahanmuuttovierastolle siitä ja kaikista muistakin seikoista, jotka estävät sopimuksen täytäntöönpanon.

6 §

Oleskeluluvan myöntäminen tieteellistä tutkimusta varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään tutkijan oleskelulupa tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten, jos hän on tehnyt tutkimusorganisaation kanssa 5 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että tutkijan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään tai, jos kyseessä on työsuhde, ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskelulupa myönnetään jatkuvana kahdeksi vuodeksi tai enintään sopimuksen voimassaoloajaksi, jos sopimus on voimassa alle kaksi vuotta. Jatko-oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

7 §

Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos hänet on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan:

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

- 1) korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut; tai
- 2) muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun, jos opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin, taikka, jos oleskeluluvan myöntämiselle on perusteltu syy, myös muihin opintoihin.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelijan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä kahdeksi vuodeksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi, tai enintään opintojen keston ajaksi, jos opinnot kestävät alle kaksi vuotta.

8 §

Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa työharjoittelua varten, jos:

1) oleskeluluvan hakemisen hetkellä on kulunut korkeintaan kaksi vuotta korkeakoulututkinon suorittamisesta tai kolmannen maan kansalainen osallistuu opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon;

2) työharjoittelu sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan; tai

3) kolmannen maan kansalainen on 18—30-vuotias ja suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun työharjoittelun ala vastaa kolmannen maan kansalaisen opintoja tai tutkintoa.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että työharjoitteluun tulevan toimeentulo on turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi vastaanottavan yksikön todistusta siitä, että harjoittelulla ei korvata työpaikkaa. Kolmannen maan kansalaisen on esitettävä vastaanottavan yksikön kanssa tekemänsä harjoittelusopimus, jonka ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaisia ja joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus harjoitteluohjelmasta, mukaan lukien harjoittelun koulutustavoite tai oppimissisältö;
- 2) harjoittelun kesto;
- 3) harjoittelun sijoittamis- ja valvontaolosuhteet;
- 4) harjoitteluun käytettävä aika;
- 5) harjoittelijan ja vastaanottavan yksikön välinen oikeussuhde.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi, joka on harjoittelun enimmäiskesto.

9 §

Oleskeluluvan myöntäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten, jos hän on tehnyt vapaaehtoistoiminnasta vastaanottavan vastaanottavan yksikön kanssa sopimuksen, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus vapaaehtoishjelmasta;
- 2) vapaaehtoistoiminnan kesto;

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

- 3) vapaaehtoistoiminnan sijainti ja valvontaolosuhteet;
 - 4) vapaaehtoistoimintaan käytettävä aika;
 - 5) varat, joilla katetaan kolmannen maan kansalaisen toimeentulo- ja majoituskulut, sekä koko oleskelun ajan taskurahana annettava vähimmäismäärä;
 - 6) tarvittaessa koulutus, jota kolmannen maan kansalaiselle annetaan vapaaehtoistoiminnan suorittamista varten.
- Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että vapaaehtoistoimintaan tulevan toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.
- Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi.

10 §

Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yritystoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 6 tai 7 §:n perusteella, myönnetään tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen tai tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa työnhakua tai yritystoimintaa varten.

Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitetun henkilön toimeentulo on turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päätymisestä. Oleskelulupa myönnetään kuitenkin jatkuvana, jos edellinen oleskelulupa on ollut jatkuva.

Jos korkeakoulututkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa tai tutkimusorganisaation vahvistusta tutkimustoiminnan loppuun saamisesta ei ole saatavilla ennen 6 tai 7 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon päättymistä ja kaikki muut oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täytyvät, kolmannen maan kansalainen saa oleskella maassa kohtuullisen ajan tällaisen asiakirjan tai vahvistuksen toimittamista varten.

11 §

Hakemuksen hylkäysperusteet

Tässä laissa tarkoitettu oleskelulupahakemus on hylättävä, jos:

- 1) 6—9 §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;
- 2) esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu; tai
- 3) kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Hakemus voidaan hylätä, jos:

- 1) vastaanottava yksikkö ei ole täyttänyt sosiaaliturvaan, verotukseen, työntekijöiden oikeuksiin tai työehtoihin liittyviä oikeudellisia velvoitteitaan;
- 2) vastaanottava yksikkö ei täytä lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisia edellytyksiä;
- 3) vastaanottavalle yksikölle on määrätty seuraamuksia pimeän työn tai laittoman työnteon teettämisen vuoksi;
- 4) vastaanottava yksikkö on perustettu tai toimii pääasiassa tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden tai vapaaehtoisten maahantulon helpottamista varten;

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

5) vastaanottavan yksikön yritys on haettu konkurssiin tai sillä ei ole mitään taloudellista toimintaa; taikka

6) voidaan osoittaa, että kolmannen maan kansalainen tulee maahan muista kuin niistä syistä, joiden vuoksi hän hakee maahanpääsyä.

Edellä 10 §:ssä tarkoitettua oleskelulupaa koskeva hakemus voidaan hylätä, jos:

1) mainitussa pykälässä säädetyt edellytykset eivät täyty;

2) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä maahantulon ja maassa oleskelun edellytyksiä; tai

3) 1 momentin 2 tai 3 kohta tulisi sovellettavaksi.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on otettava huomioon tapauksen erityiset olosuhteet kokonaisuudessaan ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

12 §

Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen

Edellä 6-10 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos:

1) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä 6—10 §:ssä säädettyjä edellytyksiä;

2) esitetty oleskelulupa tai asiakirja on hankittu vilpillisin keinoin, se on väärennetty tai sitä on muutettu; tai

3) kolmannen maan kansalainen oleskelee maassa muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka perusteella hänelle on myönnetty oleskelulupa.

Oleskelulupa voidaan peruuttaa tai jättää uusimatta, jos:

1) vastaanottava yksikkö ei ole täyttänyt sosiaaliturvaan, verotukseen, työntekijöiden oikeuksiin tai työehtoihin liittyviä oikeudellisia velvoitteitaan;

2) vastaanottava yksikkö ei täytä lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisia edellytyksiä;

3) vastaanottavalle yksikölle on määrätty seuraamuksia pimeän työn tai laittoman työnteon teettämisen vuoksi;

4) vastaanottava yksikkö on perustettu tai toimii pääasiassa tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden tai vapaaehtoisten maahantulon helpottamista varten;

5) vastaanottavan yksikön yritys on haettu konkurssiin tai sillä ei ole mitään taloudellista toimintaa;

6) opiskelija ei noudata taloudellisen toiminnan harjoittamista koskevia aikarajoja tai hänen opiskelunsa ei edisty riittävällä tavalla; taikka

7) kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Jos opiskelijan oleskelulupa voitaisiin peruuttaa tai jättää uusimatta 2 momentin 1 tai 3—5 kohdan perusteella, hän saa jatkaa voimassa olevan oleskelulupansa mukaisia opintojaan toisessa oppilaitoksessa tai tehdä uuden hakemuksen siinä tarkoituksessa, että toinen oppilaitos ottaa hänet suorittamaan vastaavaa opinto-ohjelmaa, jotta hän voi saattaa opintonsa päätökseen.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on otettava huomioon tapauksen erityiset olosuhteet kokonaisuudessaan ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

Maahanmuuttoviraston on viipymättä ilmoitettava myöntämänsä oleskeluluvan peruuttamisesta sille jäsenvaltiolle, johon kolmannen maan kansalainen on tutkija- ja opiskelijadirektiivin perusteella liikkunut.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

13 §

Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkija", "opiskelija", "harjoittelija" tai "vapaaehtoinen" sen mukaan, millä perusteella oleskelulupa myönnetään.

Jos tutkijalle tai opiskelijalle myönnetään oleskelulupa sen perusteella, että hän tulee johonkin jäsenvaltioon tietyn liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman puitteissa taikka kahden tai useamman hyväksytyt korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa, oleskelulupakorttiin on tehtävä merkintä tästä ohjelmasta tai sopimuksesta.

Jos tutkijalle myönnetään oleskelulupa pitkäaikaista liikkumista varten, oleskelulupakorttiin tehdään merkintä ”tutkijoiden liikkuvuus”.

14 §

Opiskelijan työnteko-oikeus

Kolmannen maan kansalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa 7 §:n perusteella, on työnteko-oikeus edellyttäen, että:

- 1) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;
- 2) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai
- 3) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta.

15 §

Oikeus aloittaa työnteko ja yritystoiminta

Kolmannen maan kansalainen, joka on saattanut tutkimustoiminnan loppuun tai on suorittanut tutkinnon, saa jatkaa aiemman oleskeluluvan nojalla tekemäänsä työtä tai yritystoimintaa taikka aloittaa uuden työn tai yritystoiminnan, jos jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman 6 tai 7 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa.

Kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty 10 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa, saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon taikka aloittaa yritystoiminnan.

Työnteon ja yritystoiminnan perusteella haettavaan jatko-oleskelulupa sovelletaan ulkomaalaislain 5 luvun säännöksiä, ellei kyse ole tämän lain 6 tai 8 §:n perusteella haettavasta oleskeluluvasta. Jos jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa tai yritystoimintaa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

16 §

Tutkijan perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Oleskeluluvan 6 tai 10 §:n nojalla saaneen kolmannen maan kansalaisen tutkijan perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan voimassaoloaika ei saa olla pidempi kuin tutkijan oleskeluluvan voimassaoloaika.

Perheenjäsenen toimeentulon on oltava turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Perheenjäsenellä on oikeus tehdä ansiotyötä ulkomaalaislain säännösten mukaisesti.

17 §

Tutkijan liikkuminen

Tutkijalla, joka on saanut ensimmäisessä jäsenvaltiossa tutkijan oleskeluluvan ja jos liikkumiselle jäljempänä säädetty edellytykset täyttyvät, on oikeus oleskella ja työskennellä Suomessa enintään kahden vuoden ajan suorittaakseen osan tutkimuksestaan jossakin tutkimusorganisaatiossa.

18 §

Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen

Tutkijan perheenjäsenellä, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun Suomessa tutkijan mukana, jos liikkumiselle jäljempänä säädetty edellytykset täyttyvät.

19 §

Opiskelijan liikkuminen

Opiskelijalla, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva lupa ja joka kuuluu liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen piiriin, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun enintään 360 päiväksi suorittaakseen osan korkeakouluopinnoistaan Suomessa. Opiskelijalla on työnteko-oikeus 14 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Opiskelijan, joka ei täytä 1 momentissa säädettyjä liikkumisen edellytyksiä, on haettava 6 §:ssä tarkoitettu oleskelulupa opiskelua varten, jotta hän voi suorittaa osan opinnoistaan Suomessa sijaitsevassa korkeakoulussa.

20 §

Velvollisuus ilmoittaa liikkumisesta Suomeen

Tutkijan on ilmoitettava Maahanmuuttovirastolle ja ensimmäisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle aikomuksestaan suorittaa osa tutkimuksestaan Suomessa ja opiskelijan on ilmoi-

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

tettava aikomuksestaan suorittaa osa opinnoistaan Suomessa. Tutkijan on ilmoitettava myös perheenjäsenensä liikkumisesta.

Ilmoittamisen on tapahduttava:

- 1) ennen tutkijan tai opiskelijan saapumista ensimmäiseen jäsenvaltioon oleskeluluvan hakemisajankohtana, kun liikkuminen Suomeen on jo suunniteltu; tai
- 2) jos ensimmäinen jäsenvaltio on sallinut tutkijan tai opiskelijan maahanpääsyn, heti kun aiotaan liikkuminen Suomeen on tiedossa.

Vastaanottavan yksikön, tutkijan ja opiskelijan on ilmoitettava Maahanmuuttovirastolle muutoksista, jotka vaikuttavat liikkumisen edellytyksiin.

21 §

Ilmoituksen sisältö

Tutkijan osalta on 20 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen mukana toimitettava seuraavat tiedot ja asiakirjat:

- 1) jäljennös voimassa olevasta matkustusasiakirjasta ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämästä luvasta, joka kattaa liikkumisen ajanjakson;
- 2) Suomessa sijaitsevan tutkimusorganisaation kanssa tehty sopimus;
- 3) liikkumisen suunniteltu kesto ja ajankohta, jos niitä ei ole mainittu sopimuksessa tai muussa asiakirjassa;
- 4) ~~todisteet siitä, että tutkijalla on sairausvakuutus kaikkien niiden riskien varalta, joiden osalta Suomen kansalaiset on yleensä vakuutettu;~~
- 4) todisteet siitä, että tutkijalla on riittävät varat oleskeluajalleen toimeentuloaan varten ilman että hänen tarvitsee turvautua Suomen sosiaalihuoltojärjestelmään, sekä riittävät varat ensimmäiseen jäsenvaltioon suuntautuvaa paluumatkaa varten, jos tutkija ei täytä liikkumisen edellytyksiä;
- 5) **tosite liikkumista koskevan ilmoitusmaksun suorittamisesta.**

Tutkijan mukana liikkuvan perheenjäsenen osalta on ilmoitettava 1 momentin 1 ja 3—**5** kohdan mukaiset tiedot tai asiakirjat sekä todisteet siitä, että perheenjäsen on oleskellut ensimmäisessä jäsenvaltiossa tutkijan perheenjäsenenä **ja että perheenjäsenellä on sairaanhoidon kustannukset kattava vakuutus.**

Opiskelijan osalta on toimitettava ilmoituksen mukana 1 momentin 1 ja 3—**5** kohdan mukaiset tiedot tai asiakirjat sekä todisteet siitä, että opiskelija:

- 1) suorittaa osan opinnoista Suomessa liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa;
- 2) on hyväksytty korkeakouluun Suomessa;
- 3) on maksanut korkeakoulun vaatimat maksut;
- 4) **on vakuutettu sairaanhoidon kustannusten varalta.**

22 §

Liikkumisen vastustaminen

Maahanmuuttovirasto voi vastustaa tutkijan ja opiskelijan liikkumista Suomeen 30 päivän kuluessa täydellisen ilmoituksen vastaanottamisesta, jos:

- 1) ilmoituksen mukana ei ole toimitettu 21 §:n 1 tai 3 momentin mukaisia tietoja;

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

- 2) esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu;
- 3) jokin 11 §:n 2 momentissa säädetystä perusteesta tulisi sovellettavaksi; tai
- 4) 17 tai 19 §:ssä säädetty oleskelun enimmäiskesto on täyttynyt.

Maahanmuuttovirasto voi 1 momentissa säädetyssä määräajassa vastustaa tutkijan perheenjäsenen liikkumista, jos:

- 1) 21 §:n 2 momentin mukaiset edellytykset eivät täyty;
- 2) tutkijan 17 §:ssä säädetty oleskelun enimmäiskesto on täyttynyt; tai
- 3) esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu.

Maahanmuuttoviraston on vastustettava liikkumista, jos kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Jos Maahanmuuttovirasto ei vastusta liikkumista, se antaa kolmannen maan kansalaiselle todistuksen, joka osoittaa kolmannen maan kansalaisen oikeuden oleskella Suomessa.

23 §

Ilmoitus liikkumisen vastustamisesta

Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava viipymättä ensimmäisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille ja ilmoituksen tekijälle siitä, että se vastustaa kyseessä olevan tutkijan, tämän perheenjäsenen tai opiskelijan liikkumista Suomeen.

24 §

Liikkumisen vastustamisen vaikutus

Jos Maahanmuuttovirasto vastustaa liikkumista 22 §:n mukaisesti eikä liikkuminen ole vielä toteutunut, tutkijalle ei myönnetä oikeutta suorittaa osa tutkimuksestaan Suomessa, opiskelijalle ei myönnetä oikeutta suorittaa osa opinnoistaan Suomessa eikä perheenjäsenelle myönnetä oikeutta saapua Suomeen. Jos liikkuminen on jo toteutunut, tutkijan ja hänen perheenjäsenensä sekä opiskelijan on lopetettava välittömästi kaikki toimintansa Suomessa ja poistuttava maasta.

25 §

Maahantulo liikkumista koskevan ilmoituksen jälkeen

Jos ilmoitus liikkumisesta on tehty 20 §:n 2 momentin 1 kohdassa säädetyn mukaisesti eikä Maahanmuuttovirasto ole ilmoittanut ensimmäiselle jäsenvaltiolle vastustavansa liikkumista 22 §:ssä säädetyn mukaisesti, tutkijan luvan ja tutkijan perheenjäsenen luvan tai opiskelijan luvan ensimmäisessä jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen saa saapua Suomeen milloin tahansa luvan voimassaoloaikana.

Jos ilmoitus liikkumisesta on tehty 20 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetyn mukaisesti, tutkijan luvan ja tutkijan perheenjäsenen luvan ensimmäisessä jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen saa saapua Suomeen ilmoittamisen jälkeen välittömästi tai milloin tahansa sen jälkeen luvan voimassaoloaikana. Jollei Maahanmuuttovirasto ole ilmoittanut ensimmäiselle jäsenvaltiolle vastustavansa opiskelijan liikkumista 22 §:n mukaisesti, opiskelijan luvan ensimmäises-

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

sä jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen saa saapua Suomeen milloin tahansa luvan voimassaoloaikana.

26 §

Paluu Suomeen liikkumisen jälkeen

Jos tutkija, hänen perheenjäsenensä tai opiskelija on liikkunut toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, mutta ei enää täytä siellä liikkumisen edellytyksiä tai Suomen myöntämä oleskelulupa ei ole enää voimassa tai se on peruutettu liikkumisen aikana, kolmannen maan kansalaisella on toisen jäsenvaltion tekemän pyynnön jälkeen oikeus palata Suomeen ilman muodollisuuksia ja viipymättä tutkija- ja opiskelijadirektiivissä tarkoitetulla Suomen viranomaisen myöntämällä asiakirjalla.

27 §

Toimivaltainen viranomainen

Maahanmuuttovirasto vastaanottaa oleskelulupahakemuksen ja päättää sen hylkäämisestä sekä oleskeluluvan myöntämisestä, peruuttamisesta ja uusimatta jättämisestä. Maahanmuuttovirasto myös vastaanottaa liikkumista koskevat ilmoitukset ja voi vastustaa liikkumista Suomeen.

28 §

Päätös hakemukseen

Päätös oleskelulupahakemukseen on annettava tiedoksi hakijalle mahdollisimman pian ja viimeistään 90 päivän kuluttua kuluessa siitä, kun hakija on esittänyt täydellisen hakemuksen.

Jos oleskelulupahakemuksessa esitetyt tiedot tai asiakirjat ovat puutteelliset, Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava hakijalle kohtuullisen ajan kuluessa, mitä lisätietoja vaaditaan ja asetettava niiden toimittamista varten kohtuullinen määräaika. Edellä 1 momentissa säädetyn määräajan kulumisen keskeytyy, kunnes vaaditut lisätiedot on saatu. Jos lisätietoja tai asiakirjoja ei ole toimitettu määräajassa, hakemus voidaan hylätä.

Tutkijan perheenjäsenen oleskelulupahakemus on käsiteltävä samaan aikaan kuin tutkijan hakemus, jos hakemukset tehdään samaan aikaan.

29 §

Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävän maksun suorittaminen

Tämän lain nojalla tehdyn oleskelulupahakemuksen ja liikkumista koskevan ilmoituksen käsittelyn aloittaminen sen vireille tulon jälkeen edellyttää, että käsittelystä perittävä maksu on suoritettu.

Käsittelymaksun suorittamista koskeva tosite on esitettävä hakemuksen tai ilmoituksen liitteinä.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Oleskelulupahakemus raukeaa ja liikkumista ensimmäisestä jäsenvaltiosta Suomeen vastustetaan, jos maksua ei suoriteta kohtuullisessa ajassa.

30 §

Yhteyspiste

Maahanmuuttovirasto toimii tutkija- ja opiskelijadirektiivin 37 artiklassa tarkoitettuna yhteyspisteenä, joka tekee yhteistyötä muiden jäsenvaltioiden yhteyspisteiden kanssa ja vastaa tässä laissa säädettyjen liikkumista koskevien tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta.

31 §

Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (HE:n 32 §:n 1 mom)

Maahanmuuttovirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Maahanmuuttoviraston päätös on kumottu tai sitä on muutettu.

~~32 §~~

Valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

~~Tässä laissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.~~

~~Valituslupa voidaan myöntää, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi tai jos luvan myöntämiseen on muu erityisen painava syy.~~

32 (33) §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 10 §:ää sovelletaan myös kolmannen maan kansalaiseen, jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelua tai tutkimuksen tekemistä varten ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos opiskelijan oleskelulupahakemus on vireillä tämän lain voimaan tullessa, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita ulkomaalaislain säännöksiä häneltä edellytetyyn vakuutukseen sovelletaan 7 §:n 2 momentin asemesta ulkomaalaislain 46 §:ää sellaisena kuin se oli tämän lain voimaan tullessa.

2.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 47 a—47 f §, 49 §:n 1 momentin 4 kohta, 54 §:n 4 momentti, 58 a § ja 78 §:n 3 momentin 4 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 47 a—47 f § ja 58 a § laissa 516/2008, 49 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1338/2011, 54 §:n 4 momentti ja 78 §:n 3 momentin 4 kohta laissa 121/2018,
muutetaan 45—47, 53, 55, 77, 79 ja 80 §,
sellaisina kuin ne ovat, 45, 47 ja 53 § laissa 121/2018, 46 § laissa 486/2007, 55 § laeissa 34/2006, 380/2006, 358/2007, 1338/2011 ja 93/2015, 77 § laeissa 1218/2013 ja 909/2017, 79 § laeissa 1218/2013 ja 909/2017 sekä 80 § laissa 1218/2013, seuraavasti:

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä yritystoimintaa varten; tai
- 3) jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään yrittäjän oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

46 §

Oleskeluluvan myöntäminen au pair -sijoitusta varten

Ulkomaalaiselle, joka on hakemuksen tekoaikana 17—30 -vuotias, myönnetään 45 §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen tilapäinen oleskelulupa au pair -sijoituksen perusteella enintään yhdeksi vuodeksi, jos hän:

- 1) ei ole aiemmin toiminut au pairina;
- 2) omaa perustiedot suomen tai ruotsin kielestä sekä suomalaisesta kulttuurista;
- 3) ei ole läheistä sukua isäntäperheen jäsenelle;
- 4) on sairaus- ja tapaturmavakuutettu koko oleskelun keston ajan;
- 5) esittää terveydentilastaan alle kolme kuukautta vanhan todistuksen, joka osoittaa, ettei hänellä ole tartuntatautia, joka estäisi au pair -sijoituksen isäntäperheessä;

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

- 6) on tehnyt isäntäperheen kanssa kirjallisen sopimuksen, jossa on sovittu:
- a) hänen asumisestaan isäntäperheessä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan au pairina mukaan lukien hänen toimeentulonsa ja mahdolliset etuutensa;
 - b) hänen tehtävistään ja niihin käytettävän 25 tunnin enimmäismäärän jakautumisesta viikoittain;
 - c) hänen vapaa-ajastaan ja vapaapäivistään;
 - d) kursseista, joille hän osallistuu.

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) jos hän on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;
- 2) jatkuvaluonteista työntekoa varten; taikka
- 3) jatkuvaluonteista yritystoimintaa varten.

Jatkuvaluonteista työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Jatkuvaluonteista yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään yrittäjän oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1 momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkennut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

53 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituus

Jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä, ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi, kuitenkin enintään hakijan matkustusasiakirjan voimassaoloajaksi, jollei oleskelulupaa haeta lyhyemmäksi ajaksi.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, ei myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Oleskelulupa voidaan myöntää vuotta lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi, jos se myönnetään sellaista oikeustointa tai työtehtävää varten, jotka suoritetaan tiedossa olevan määräajan kuluessa. Määräaikaista oleskelulupaa ei saa kuitenkaan myöntää yli kahdeksi vuodeksi.

Ulkomaalaiselle, joka on ollut Suomen kansalainen tai jonka vanhemmista ainakin toinen tai yksi isovanhemmista on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen, määräaikainen oleskelulupa myönnetään neljäksi vuodeksi, jollei sitä haeta lyhyemmäksi ajaksi.

Vieraan valtion diplomaatti- tai konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenellään oleskelulupa voidaan myöntää koko ilmoitetun toimikauden pituiseksi ajaksi.

Ihmiskaupan uhrille ja 52 d §:ssä tarkoitettulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle oleskelulupa myönnetään vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään yhdeksi vuodeksi.

Oleskelulupa pakolaisuuden ja toissijaisen suojelun perusteella myönnetään neljäksi vuodeksi.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

Ulkomaalaiselle, joka on todistajansuojeluohjelmasta annetun lain mukaisessa todistajansuojeluohjelmassa, ja ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen tämän lain 93 §:n nojalla tehdyn valtioneuvoston päätöksen perusteella ja jolle päätetään myöntää jatkuva oleskelulupa 113 §:n 1 momentin perusteella, myönnetään määräaikainen oleskelulupa neljäksi vuodeksi.

Ensimmäinen määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi, jos se myönnetään 47 h §:n tai 77 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Oleskelulupa voidaan myöntää kahdeksi vuodeksi myös, jos se myönnetään mainituissa lainkohdissa tarkoitettun ulkomaalaisen perheenjäsenelle.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

Edellä 54 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, kun oleskeluluvan peruste muuttuu tilapäisestä jatkuvaksi, oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituutta koskevan 53 §:n säännöksiä.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenkokoajan määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

- 1) toimii yrityksen yli- tai keski johdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä;
 - 2) toimii urheilijana, valmentajana tai urheilutuomarina, kun toiminta on ammattimaista;
 - 3) toimii uskonnollisen tai aatteellisen yhteisön palveluksessa;
 - 4) toimii ammattimaisesti tieteen, kulttuurin tai taiteen alalla tutkijoita ja ravintolamuusikoita lukuun ottamatta;
 - 5) toimii kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä;
 - 6) toimii ammattimaisesti joukkoviestinnän alalla, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;
 - 7) tutkii markkinoita, valmistelee yrityksen sijoittautumista Suomeen, neuvottelee tilauksista, hankkii tilauksia tai valvoo tehtyjen tilausten toimeenpanoa tai toimii muissa vastaavissa tehtävissä, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;
 - 8) on suorittanut Suomessa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (/) 6 tai 8 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon aikana tutkinnon tai tutkimuksen loppuun ja maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on työnteko;
 - 9) toimii kutsun tai sopimuksen nojalla vierailevana opettajana, luennoitsijana, kouluttajana tai konsulttina, jos työ kestää enintään vuoden;
 - 10) tekee yksittäisen ulkomailta maahan tuodun tai maasta ulkomaille vietävän koneen, laitteen, tuotantolinjan tai asiantuntijajärjestelmän toimitussopimukseen sisältyvän työn, jos työ kestää enintään kuusi kuukautta; tai
 - 11) tekee työn, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos työ kestää enintään 18 kuukautta.
- Jos työnteko kestää kauemmin kuin 1 momentin 9—11 kohdassa säädetään, ulkomaalaisen on haettava työntekijän oleskelulupaa.
- Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

79 §

Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa

Oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka:

- 1) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla tulkiksi, opettajaksi, asiantuntijaksi tai urheilutuomariksi enintään kolmeksi kuukaudeksi;
- 2) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla ammattitaiteilijaksi tai urheilijaksi, mukaan lukien avustava, huoltava ja valmentava henkilökunta, enintään kolmeksi kuukaudeksi;
- 3) työskentelee merimiehenä joko kauppa-alusluetteloon merkityllä aluksella tai, tultuaan palvelukseen muualla kuin Suomessa, aluksella, joka pääasiassa liikennöi ulkomaisten satamien välillä;
- 4) tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituisena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Ulkomaalaisella on kansainvälistä suojelua haettuaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta;

2) kun hän on oleskellut maassa kuusi kuukautta.

Kun työnantajalla tai toimeksiantajalla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) tuote-esittelijänä tai elokuvatyöntekijänä enintään kolme kuukautta;

2) ulkomaisessa omistuksessa tai hallinnassa olevan moottoriajoneuvon henkilökuntaan kuuluvana, kun ulkomaalainen kuljettaa ajoneuvoa, jonka rajan ylittävä kuljetus viedään määräpaikkaan tai haetaan lähtöpisteestä, taikka kun liikennöinti Suomessa liittyy säännölliseen reittiliikenteeseen paikkakuntien välillä, joista ainakin yksi sijaitsee ulkomailla, eikä ulkomaalaisella ole asuinpaikkaa Suomessa;

3) ulkomailta Suomeen suuntautuvan seuramatkan matkanjohtajana.

80 §

Työnteko-oikeuden kesto

Jos samaa työnantajaa tai ammattialaa koskeva työntekijän jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan mukaista työntekoa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa aikaisemman luvan mukainen työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen työnteko-oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu muuhun oleskelulupaan kuin työntekijän oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Jos ulkomaalaisen oleskelulupa on myönnetty 77 §:n 1 momentin 9—11 kohdan nojalla, työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaoloajan päättyessä.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu viisumiin tai viisumivapauteen, oikeus kestää enintään 79 §:ssä säädetyn ajan. Oleskeluluvan hakeminen viisumiin tai viisumivapauden voimassa ollessa ei pidennä työnteko-oikeuden kestoä. Työnteko-oikeus päättyy sen estämättä, mitä 79 §:ssä säädetään, kun henkilön käännättämistä koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupaan ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a ja 3 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 a §:n 2 momentin 4 kohta ja 3 c §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentin 4 kohta laissa 1196/2013 ja 3 c §:n 2 momentin 2 kohta laissa 911/2017, seuraavasti:

3 a §

Suomeen muuttaminen

Suomeen muuttavan henkilön asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa, että:

4) hänellä on työsopimus tai muu siihen rinnastettava sopimus Suomessa tehtävää työtä varten tai hänelle on myönnetty ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti taikka hänelle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (/) tarkoitettu tutkijan oleskelulupa tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten;

3 c §

Oleskelulupavaatimus

Oleskelulupavaatimus täyttyy myös, kun:

2) henkilöllä on ulkomaalaislain 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdassa säädetty työnteko-oikeus tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain mukainen lupa tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen myöntämä vastaava lupa.

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

lapsilisälain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsilisälain (796/1992) 1 a §, sellaisena kuin se on laissa 916/2017, seuraavasti:

1 a §

Oikeus lapsilisään työnteon perusteella

Lapsilisää maksetaan tämän lain mukaisesti myös asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 b §:ssä tarkoitetun ja 3 c §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen oleskelulupavaatimuksen täyttävän työntekijän mukana seuraavasta lapsesta. Lapsilisää ei kuitenkaan makseta, jos työntekijän työnteko-oikeus perustuu ulkomaalaislain (301/2004) 79 §:ään tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (/) 14 §:ään tai jos työntekijällä on lupa työskennellä Suomessa enintään kuuden kuukauden ajan. Lapsilisää ei makseta myöskään, jos työntekijällä on lupa työskennellä enintään yhdeksän kuukauden ajan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) nojalla tai työntekijän työnteko-oikeus perustuu kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työs-kentelyä varten annettuun lakiin (907/2017) taikka jos kolmansien maiden kansalaisten maahan-tulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoimin-nan perusteella annetun lain perusteella tutkijalle tieteellistä tutkimusta varten myönnetty oleske-lulupa on pituudeltaan enintään kuusi kuukautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 917/2017, seuraavasti:

3 §

Hoitomuodon valinta

Tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhemmalla tai huoltajalla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentin taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdan mukainen työnteko-oikeus. Lisäksi vanhemmalla tai huoltajalla on oltava Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde ja lupa työskennellä Suomessa vähintään kuuden kuukauden ajan. Hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhempi tai huoltaja on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen päätyttyä. Lisäksi hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus lapsesta, jonka vanhemmalla tai huoltajalla on lupa työskennellä Suomessa yli yhdeksän kuukauden ajan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) nojalla ellei sisäisen siirron saaneeseen työntekijään sovelleta kahdenvälisten sopimusten mukaan alkuperämaan oikeutta. Hoitorahaan ja hoitolisään ei ole oikeutta lapsesta, jonka vanhemman tai huoltajan työnteko-oikeus perustuu kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten (~~907/2017~~) annettuun lakiin (907/2017). taikka Hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhemmalle tai huoltajalle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (/) mukainen tutkijan oleskelulupa tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten vähintään kuuden kuukauden ajaksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain (66/1972) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 914/2017, seuraavasti:

14 §

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukas hän. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja olla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muun palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet. Lisäksi kunnan asukkaaseen rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten annetun lain (907/2017) mukainen kausityöhön oikeuttava lupa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) mukainen lupa sekä tutkija ja työsuhteessa oleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (/) mukainen lupa tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen myöntämä vastaava lupa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

erikoissairaanhoidon lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 915/2017, seuraavasti:

3 §

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että tämä saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jolla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitetut perheenjäsenet. Lisäksi kunnan asukkaaseen rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten annetun lain (907/2017) mukainen kausityöhön oikeuttava lupa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) mukainen lupa sekä tutkija ja työsuhteessa oleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (/) mukainen lupa tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen myöntämä vastaava lupa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aravarajoituslain (1190/1993) 4 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1350/2016, seuraavasti:

4 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (/) tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa tai jolle Maahanmuuttovirasto on antanut viimeksi mainitussa laissa tarkoitettua vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavan todistuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1349/2016, seuraavasti:

11 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (/) tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa tai jolle Maahanmuuttovirasto on antanut viimeksi mainitussa laissa tarkoitettua vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavan todistuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

10 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (/) tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa tai jolle Maahanmuuttovirasto on antanut viimeksi mainitussa laissa tarkoitettua vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavan todistuksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Pertti Hakanen kesk

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2018 vp

jäsen Mika Kari sd
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo